

Συνέντευξη

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

**Κωνσταντίνος Δασκαλάκης: Και να μας χάριζαν όλο το χρέος αύριο,
η χώρα δε θα σωζόταν**

Ένα πρωινό στο Κολωνάκι με τον διακεκριμένο καθηγητή και μια συζήτηση για τον κόσμο της τεχνητής νοημοσύνης, τα προβλήματα της ελληνικής παιδείας, τα πλεονεκτήματα και τους κινδύνους της τεχνολογίας, την απειλή κατά της ιδιωτικότητας και την οικονομική κρίση.

Οι ομιλίες του γεμίζουν ολόκληρα αμφιθέατρα, οι απόψεις του απασχολούν τα πρωτοσέλιδα, όλοι θέλουν να φωτογραφηθούν μαζί του και οι διαλέξεις του είναι περιζήτητες. Μιλάμε για τον Κωνσταντίνο Δασκαλάκη, ένα από τα πιο λαμπρά μυαλά της παγκόσμιας ακαδημαϊκής κοινότητας.

Γεννήθηκε το 1981 στην Αθήνα και κατάγεται από την Κρήτη. Φοίτησε στο Βαρβάκειο Πειραματικό Λύκειο (το απολυτήριό του έγραφε 20) και είναι απόφοιτος του Τμήματος Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, όπου αρίστευσε με βαθμό πτυχίου 9,98.

Στη συνέχεια πήγε για μεταπτυχιακές και διδακτορικές σπουδές στο Πανεπιστήμιο του Μπέρκλεϊ και έγινε ευρύτερα γνωστός όταν το 2009 κατάφερε, με τη συνδρομή του καθηγητή του Χρίστου Παπαδημητρίου και του συνεργάτη του Πολ Γκόλντμπεργκ, να λύσει έναν δύσκολο γρίφο της πληροφορικής που έμενε άλυτος από το 1950, τον γρίφο του Νας.

Στις πολυάριθμες διακρίσεις του συμπεριλαμβάνεται το βραβείο Rolf Nevanlinna που απονέμεται κάθε τέσσερα χρόνια για τη σημαντική συμβολή στα μαθηματικά της επιστήμης των υπολογιστών και δίνεται παράλληλα με το βραβείο Fields, που θεωρείται το Νόμπελ των μαθηματικών.

Συναντηθήκαμε ένα συννεφιασμένο πρωινό στο καφέ του Μουσείου Μπενάκη. Την προηγούμενη μέρα ήταν ο κεντρικός ομιλητής στα Αρσάκεια-Τοσίτσεια Σχολεία Εκάλης και στο 7^ο Παναρσακειακό Μαθητικό Συνέδριο. Το θέμα της ομιλίας του ήταν «Ο σύγχρονος άνθρωπος και η ψηφιακή τεχνολογία: Προκλήσεις και προβληματισμοί».

Οι εκδηλώσεις θαυμασμού στο πρόσωπό του για τις διεθνείς διακρίσεις του σε συνδυασμό με κάποια χαρακτηριστικά του, όπως τα επιμελώς ατημέλητα μαλλιά του, τον έχουν μετατρέψει σε σταρ της επιστημονικής κοινότητας.

Ο ίδιος, βέβαια, αρνείται αυτόν τον χαρακτηρισμό και αρκείται να λέει: «Με γοητεύει όταν νέοι άνθρωποι έχουν συγκρατήσει πράγματα από κάποια ομιλία μου και έρχονται να μου πουν ότι με θεωρούν πρότυπο. Αυτό για μένα αποτελεί τεράστια ευθύνη».

Ευγενής, οικείος, εκφραστικός, ευδιάθετος, μια προσωπικότητα στην οποία δεν διακρίνεις κανένα ίχνος εγωισμού ή έπαρσης.

Από τις συζητήσεις μαζί του αντιλαμβάνεσαι ότι μπροστά σου κάθεται ένας ξεχωριστός και χαρισματικός συνομιλητής που έχει το προνόμιο της άμεσης πρόσβασης στα τεχνολογικά επιτεύγματα και είναι παρών στις διαδικασίες εξερεύνησης νέων γνωστικών πεδίων.

Σήμερα ζει στη Βοστώνη και είναι καθηγητής στο τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Επιστήμης των Υπολογιστών του MIT.

Στη συνέντευξη που ακολουθεί ο διακεκριμένος καθηγητής μιλά για τον κόσμο της τεχνητής νοημοσύνης, τα προβλήματα της ελληνικής παιδείας, τα πλεονεκτήματα και τους κινδύνους της τεχνολογίας, την απειλή κατά της ιδιωτικότητας, την οικονομική κρίση, τον Τζον Νας και τι εκείνος θεωρεί σημαντικό στη ζωή.

Τι θυμάστε πιο έντονα από την παιδική σας ηλικία;

Είχα πάθος για γνώση και ανακάλυψη. Με συνάρπαζε όλο το φάσμα της ανθρώπινης σκέψης και δημιουργίας, ο κόσμος των μαθηματικών, οι μηχανές, η γλώσσα και οι τέχνες. Με γοήτευε η αθέατη πλευρά των πραγμάτων. Έψαχνα να ξεσκεπάσω το επιφανειακό, να αναζητήσω την ουσία.

Πρώτα ήθελα να γίνω πιλότος, μετά αεροναυπηγός, εν τέλει μαθηματικός, ενώ φλέρταρα με τη γλωσσολογία. Τελικά, έγινα «κομπιουτεράς» που ερευνά τα μαθηματικά θεμέλια του υπολογισμού.

Έχετε πατέρα μαθηματικό και μητέρα φιλόλογο. Τι είναι αυτό που σας λένε σήμερα οι γονείς σας; Πώς σας διαμόρφωσε το περιβάλλον στο οποίο μεγαλώσατε;

Πιστεύω ότι στο σπίτι μας λαμβάνουμε τα βασικότερα εφόδια για τη ζωή μας. Στη δική μου πορεία οι γονείς μου έπαιξαν καταλυτικό ρόλο. Και το αποτύπωμά τους το βλέπεις στη ζωή και στη δουλειά μου τώρα.

Μπορεί στην επιστήμη μου να αναζητώ μαθηματικές αλήθειες, αλλά πολλά από τα ερωτήματα που με απασχολούν έχουν κοινωνικές και φιλοσοφικές προεκτάσεις.

Για παράδειγμα, η έρευνά μου στα θεμέλια των οικονομικών χρησιμοποιεί μαθηματικά και θεωρία υπολογισμού για να μοντελοποιήσει τον τρόπο που ο άνθρωπος συμπεριφέρεται σε μια αγορά ή σε ένα κοινωνικό σύνολο.

Η έρευνά μου στην τεχνητή νοημοσύνη έχει απώτερο σκοπό να κατανοήσει πώς μπορούμε να φτιάξουμε μηχανές που μαθαίνουν αλλά και πώς οι έξυπνες μηχανές θα αλληλεπιδρούν με τον άνθρωπο.

Ενώ, δηλαδή, το αυστηρό πεδίο της έρευνάς μου μπορεί να θεωρηθεί η φυσική εξέλιξη των μαθηματικών γρίφων που με έβαζε να λύνω ο πατέρας μου, οι ανθρωπιστικές προεκτάσεις της μπολιάζονται από τα θεατρικά έργα, τα λογοτεχνικά βιβλία και τις κινηματογραφικές ταινίες που βλέπαμε, διαβάσαμε και αναλύαμε με τη μητέρα μου.

Μεγάλωσα σε μια οικογένεια που συνδύαζε αρμονικά τα δίπολα θεωρία - πράξη, επιστήμη - ανθρωπισμός. Οι γονείς μου σήμερα είναι υπερήφανοι για μένα, αλλά βασικό τους μέλημα τώρα, όπως και πάντα, είναι να είμαι χαρούμενος.

Είναι συναρπαστικό. Μιλώντας μεταφορικά, ένα ακαδημαϊκό περιβάλλον σαν αυτό του MIT σου δίνει τη δυνατότητα να βλέπεις πριν από τους άλλους την ανατολή του ηλίου, καθώς και την κατεύθυνση προς την οποία διαχέονται οι ακτίνες του.

Ουσιαστικά, είσαι παρών στη γέννηση των αλλαγών πριν αυτές διηθηθούν στον κόσμο.

Από πού ξεκινά η επανάσταση σε μια χώρα;

Η επανάσταση ξεκινά από τα σχολεία και τα πανεπιστήμια. Στους χώρους τους διαμορφώνονται και εξελίσσονται οι πολίτες και δημιουργοί του μέλλοντος.

Οποιαδήποτε θετική αλλαγή στην παιδεία αποτελεί επένδυση για το μέλλον μιας χώρας.

Γι' αυτό χρειάζεται σοβαρός σχεδιασμός. Στην Ελλάδα δεν πρόκειται να δούμε ανάπτυξη αν δεν φτιάξουμε τα σχολεία και τα πανεπιστήμια.

Γιατί χάθηκε τόσος χρόνος σε αλλεπάλληλες εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις, οι οποίες τελικά δεν οδήγησαν σε κάποιο θετικό αποτέλεσμα;

Αν δεν προωθήσουμε την αριστεία, την ευρυθμία και την αξιοκρατία και στις τρεις εκπαιδευτικές βαθμίδες το παιχνίδι είναι χαμένο. Ο ισχυρισμός ότι αυτή η άποψη είναι ελιτίστικη είναι ιδεοληψία, χαζομάρα, λαϊκισμός ή, πολύ απλά, κοροϊδία.

Οι άνθρωποι είναι πολυδιάστατες υπάρξεις. Δεν συγκρίνονται και δεν κατατάσσονται από το καλύτερο στο χειρότερο. Δεν μιλάμε γι' αυτό. Μπορούμε όλοι να είμαστε άριστοι σε κάτι.

Το εκπαιδευτικό σύστημα οφείλει να σου δίνει τη δυνατότητα να ανακαλύψεις αυτό που σε έλκει και να το καλλιεργήσεις.

Για παράδειγμα, ο νόμος Διαμαντοπούλου του 2012 ήταν μια πολύ θετική αλλαγή στην παιδεία. Επτά χρόνια μετά θα μπορούσε να έχει ήδη αποδώσει καρπούς. Κρίμα και ντροπή που ξηλώθηκε.

Ποια ήταν η δική σας εμπειρία από το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα;

Είχα την ευκαιρία να πάω σε ένα καλό δημόσιο σχολείο, το Βαρβάκειο. Ακόμα κι εκεί όμως δεν υπήρχαν ευκαιρίες να καλλιεργήσω περαιτέρω τα ενδιαφέροντα μου.

Στο Μετσόβιο, ως φοιτητής στους Ηλεκτρολόγους, ήρθα αντιμέτωπος με όλα τα κακώς κείμενα του ελληνικού πανεπιστημίου, τις καταλήψεις, τα ξεπερασμένα ακαδημαϊκά εγχειρίδια, την αναντιστοιχία υποδομών και αριθμού φοιτητών, καθώς και τη χυδαία διασύνδεση ανάμεσα στις φοιτητικές παρατάξεις, το διδακτικό προσωπικό και τα πολιτικά κόμματα.

Μιλάμε για μια φαύλη κατάσταση που εξυπηρετεί το συμφέρον μιας μικρής ομάδας και καταστρέφει το μέλλον των υπολοίπων και κατ' επέκταση μιας ολόκληρης χώρας.

Όταν φύγατε από την Ελλάδα, πόσο διαφορετικό ήταν το εκπαιδευτικό επίπεδο που αντιμετώπισατε;

Βρέθηκα διδακτορικός φοιτητής της επιστήμης υπολογιστών στις ΗΠΑ σε ένα από τα καλύτερα πανεπιστήμια του κόσμου, το Πανεπιστήμιο του Μπέρκλεϊ.

Αυτό που μου έκανε τρομερή εντύπωση με το που πάτησα εκεί ήταν η φοβερή ποιότητα καθηγητών και συμφοιτητών, όπως και η φοβερή οργάνωση. Αριστεία παντού.

Στο προπτυχιακό επίπεδο, που βέβαια δεν το έζησα ως φοιτητής, αλλά το ζω από την άλλη πλευρά, ως καθηγητής πλέον, δεν δηλώνεις τι θες να σπουδάσεις προτού εισαχθείς στο πανεπιστήμιο. Παίρνεις έναν χρόνο μαθημάτων και μετά αποφασίζεις. Επιπλέον, αν στην πορεία θελήσεις να αλλάξεις πεδίο, μπορείς εύκολα να κάνεις τη μετάβαση.

Στο MIT αυτό που χαίρομαι, επίσης, είναι ότι αφενός μεν ο αριθμός μαθημάτων ανά εξαμήνο είναι πολύ μικρότερος από αυτόν του Πολυτεχνείου, αφετέρου δε για να πάρεις πτυχίο ανεξαρτήτως πεδίου χρειάζεσαι τουλάχιστον ένα μάθημα ανθρωπιστικών σπουδών ανά εξαμήνο.

Πρέπει να διδάσκεται η πληροφορική στα σχολεία;

Είναι αυτονόητο, δεδομένου ότι οι αλγόριθμοι και οι ψηφιακές τεχνολογίες επηρεάζουν τόσο σημαντικά τη ζωή μας.

Αν, για παράδειγμα, δεν κατανοούμε τη λογική των αλγορίθμων που ταξινομούν και φιλτράρουν τις ειδήσεις που διαβάζουμε στο Google και στο Facebook, πώς θα είμαστε σε θέση να αξιολογήσουμε πόσο αντιπροσωπευτικές είναι και πώς θα διαμορφώσουμε πολιτική συνείδηση και άποψη;

Αν δεν γνωρίζουμε πώς συλλέγονται και πώς χρησιμοποιούνται τα ίχνη που αφήνουμε στο Διαδίκτυο, πώς θα προστατέψουμε την ιδιωτικότητά μας;

Είναι φανερό ότι για να είμαστε ολοκληρωμένοι πολίτες του σύγχρονου κόσμου είναι απαραίτητο να εντρυφήσουμε στη λειτουργία του ψηφιακών τεχνολογιών που τόσο δραστικά επηρεάζουν τις ατομικές μας ζωές αλλά και τα κοινωνικά σύνολα που μας περιβάλλουν.

— Σε ένα παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον πώς μια χώρα είναι ικανή να ανταγωνιστεί αυτούς που ήδη προπορεύονται;

Για να επιβιώσουμε πρέπει να παίζουμε παιχνίδι παγκοσμίου επιπέδου. Οι προστατευτισμοί του παρελθόντος μάς τελείωσαν.

Πρέπει να βελτιώσουμε τις παραγωγικές μας διαδικασίες, να εκμεταλλευτούμε τα ανταγωνιστικά μας πλεονεκτήματα και να εξαγάγουμε. Πρέπει να επενδύσουμε σε ανάπτυξη και να θέσουμε εθνικούς στόχους.

Η Ελλάδα δεν μπορεί να χάσει το τρένο της τέταρτης βιομηχανικής επανάστασης, γιατί μπορεί να είναι το τελευταίο.

Θεωρείτε ότι ζούμε σε μια περίοδο που η τεχνολογία μάς ενώνει ή μας αποξενώνει;

Προφανώς ισχύουν και τα δύο. Από τη μια, η τεχνολογία έχει μετατρέψει τον πλανήτη σε ένα διασυνδεδεμένο ψηφιακό χωριό.

Είναι πλέον τετριμμένο να κάνουμε βιντεοκλήση με κάποιον φίλο ή συγγενή στην άλλη άκρη του κόσμου. Μπορούμε άμεσα να καταναλώσουμε περιεχόμενο που ανέβηκε από οποιονδήποτε στο Ίντερνετ. Μπορούμε να ανακαλύψουμε ανθρώπους με τα ίδια «κουφά» ενδιαφέροντα που έχουμε κι εμείς και να καταλάβουμε ότι δεν είμαστε μόνοι σε αυτόν τον κόσμο.

Ενώ παλιότερα επαφιόμασταν στον κοινωνικό μας κύκλο για να βρούμε σύντροφο, μπορούμε πλέον να βρούμε καλύτερα «ταιριάσματα» εκτός του κοινωνικού μας κύκλου μέσω εφαρμογών online dating, και πάει λέγοντας.

Από την άλλη, είμαστε κολλημένοι σε μια οθόνη και μας τραβούν την προσοχή συνεχώς οι ήχοι από ένα καινούργιο μήνυμα, συνήθως λίγων χαρακτήρων, δηλαδή μια «απόσπαση νοήματος».

Είμαστε ακόμα στα πρώτα βήματα χρήσης των καινούργιων τεχνολογιών επικοινωνίας και κάνουμε κάπως άγαρμπα τη μετάβαση από το ψηφιακό στο φυσικό και αντιστρόφως. Θα προσαρμοστούμε.

Κινδυνεύει η ιδιωτικότητά μας;

Ναι, γιατί όλοι μας αφήνουμε μεγάλο ψηφιακό αποτύπωμα από την καθημερινή μας χρήση του Ίντερνετ και δεν έχουμε τη δυνατότητα να ελέγξουμε πού αποθηκεύεται και πώς χρησιμοποιείται.

Ξέρουμε ότι οι τεχνολογικοί κολοσσοί όπως οι Google και Facebook χρησιμοποιούν δεδομένα από τη χρήση που κάνουμε στις πλατφόρμες τους.

Ξέρουμε, επίσης, ότι πολλές άλλες εταιρείες συλλέγουν δεδομένα για μας και κάνουν ανταλλαγή αυτών των δεδομένων. Αυτό που είναι βαθύτατα προβληματικό είναι ότι δεν ξέρουμε ποιος έχει και τι κομμάτι από τα δεδομένα μας αλλά και πώς μπορεί να το χρησιμοποιήσει.

Αν επισκεφθώ έναν ιστότοπο που αναφέρεται σε μια σπάνια ασθένεια, δεν θα ήθελα η ασφαλιστική μου εταιρεία να το γνωρίζει και να το χρησιμοποιήσει για να μου αυξήσει τα ασφάλιστρα ή να μου αρνηθεί κάλυψη.

Το πρόβλημα γίνεται ακόμα μεγαλύτερο από το γεγονός ότι πολλές από τις πλατφόρμες που χρησιμοποιούμε ευρέως δεν έχουν ανοιχτό κώδικα, επομένως, και να θέλαμε, δεν θα μπορούσαμε να αναλύσουμε αυτόν τον κώδικά και να αποφανθούμε σε τι βαθμό απειλεί την ιδιωτικότητά μας.

Σε αυτήν τη λογική δεν συγκαταλέγονται και τα fake news που μπορεί να επηρεάσουν μια ολόκληρη κοινωνία;

Ναι, για δύο λόγους. Αφενός γιατί τα fake news είναι στοχευμένα και πατάνε πάνω στις δικές μας προκαταλήψεις, όπως αυτές αποτυπώνονται στη συμπεριφορά μας στο Ίντερνετ.

Αφετέρου γιατί ο κώδικας πολλών από τις πλατφόρμες που χρησιμοποιούμε για την ενημέρωσή μας δεν είναι ανοιχτός κι έτσι δεν μπορούμε να αξιολογήσουμε πόσο αντιπροσωπευτικές είναι οι ειδήσεις που βλέπουμε μπροστά μας και πώς κάποιος κακός παίκτης θα μπορούσε να τις έχει επηρεάσει.

Τα fake news έχουν εξελιχθεί σε μείζονα απειλή για τη δημοκρατία. Χρειάζεται να αναπτύξουμε τεχνολογία και νομοθεσία για την αντιμετώπισή τους.

Τι μας επιφυλάσσει η τεχνητή νοημοσύνη;

Πολλά, αλλά δεν έχουμε ακόμα ξεκάθαρη εικόνα για το πότε θα προκύψουν. Τα τελευταία χρόνια έχει γίνει αλματώδης πρόοδος σε συγκεκριμένους τομείς της τεχνητής νοημοσύνης.

Συγκεκριμένα, έχει πραγματοποιηθεί εκπληκτική πρόοδος στην αναγνώριση φωνής και εικόνας, εξού και οι πάμπολλες πρόσφατες εφαρμογές αυτής της τεχνολογίας, όπως η φωνητική αναζήτηση στο κινητό και στον υπολογιστή μας, οι κάμερες που αναγνωρίζουν αν π.χ. μπήκε κάποιος στο σπίτι μας και τα αυτο-οδηγούμενα αυτοκίνητα που χάρη στην αναγνώριση εικόνας είναι πλέον σε θέση να κατανοούν τις συνθήκες του δρόμου και το περιβάλλον τους.

Επίσης, η τεχνητή νοημοσύνη έχει κάνει άλματα στην κατασκευή αλγορίθμων που κερδίζουν τον άνθρωπο σε περίπλοκα παιχνίδια όπως το σκάκι, το Go, το πόκερ και πολύ πρόσφατα το Starcraft.

Από την άλλη, η τεχνητή νοημοσύνη έχει δώσει μέτρια αποτελέσματα στην κατανόηση και σύνθεση κειμένου και στα διαλογικά συστήματα.

Και φαίνεται να είμαστε ακόμα μακριά από τη λεγόμενη «γενική τεχνητή νοημοσύνη», δηλαδή τη δημιουργία μηχανών που θα έχουν την ικανότητα να μεταφέρουν γνώση από γνωστικές ικανότητες που έχουν αποκτήσει σε γνωστικές προκλήσεις που συναντούν για πρώτη φορά.

Θεωρώ ότι χρειαζόμαστε ακόμα πολλά χρόνια και σημαντική επιστημονική πρόοδο για να φτάσουμε στη γενική τεχνητή νοημοσύνη.

Ωστόσο, θα δούμε να αλλάζουν σημαντικά τον κόσμο γύρω μας ακόμα και οι εφαρμογές «ειδικής τεχνητής νοημοσύνης», αντικαθιστώντας ή συμπληρώνοντας τον άνθρωπο σε κάποια επαγγέλματα.

Τα παραδοσιακά μοντέλα εργασίας θα καταργηθούν;

Ασφαλώς. Όπως συνέβη και στις άλλες βιομηχανικές επαναστάσεις, θα υπάρξει ένας σημαντικός μετασχηματισμός στην αγορά εργασίας.

Μια γεύση μόνο για τον βαθμό και την ταχύτητα που οι καινούργιες τεχνολογίες μπορούν να φέρουν αλλαγές δίνουν τα πρόσφατα παραδείγματα εφαρμογών όπως οι Uber, Lyft

και Taxibeat, που έχουν αλλάξει εντελώς τον τομέα των μεταφορών, και του Airbnb, που έχει αλλάξει την ενοικίαση ακινήτων και τον τουρισμό.

Στο μέλλον, οι εξελίξεις θα είναι πιο ραγδαίες. Ελπίζουμε ότι ο άνθρωπος θα αντικατασταθεί σε μεγάλο βαθμό από μηχανές στις λιγότερο δημιουργικές εργασίες και θα αποδεσμευτεί έτσι προς δημιουργικότερες εργασίες που οι μηχανές δεν μπορούν να κάνουν.

Η μετατόπιση του εργατικού δυναμικού που θα προκύψει θα επιβάλει προσαρμοστικότητα. Οφείλουμε να φροντίσουμε για την επανεκπαίδευση και την προστασία αυτών που θα χάσουν τη δουλειά τους.

Τα οφέλη που θα προκύψουν από τη χρήση νέων τεχνολογιών πρέπει να μοιραστούν δίκαια και ορθολογικά, αντί να ωφεληθούν μόνο τα τεχνολογικά μονοπώλια. Χρειαζόμαστε ένα καινούργιο κοινωνικό συμβόλαιο.

Τι πιστεύετε για την οικονομική κρίση; Ποιος έφταιξε;

Αν και προδιαγεγραμμένη στο DNA της ελληνικής οικονομίας, η κρίση ήταν σίγουρα ένα μεγάλο σοκ για όλους. Σε κάποιους έφερε κρίση συνείδησης. Σκέφτηκαν, «γιατί φτάσαμε εδώ;». Άλλοι έψαξαν ευθύνες αλλού και αποτέλεσαν πρόσφορο έδαφος για πάσης φύσεως λαϊκισμό.

Η αλήθεια, όμως, είναι η εξής: και να μας χάριζαν όλο το χρέος αύριο, η χώρα δεν θα σωζόταν. Έχει σοβαρά δομικά προβλήματα. Πρέπει να βελτιώσει τις παραγωγικές της διαδικασίες και το κράτος δικαίου και να γίνει ανταγωνιστική. Διαφορετικά, πάλι δανεικά θα χρειαστούν.

Εύχομαι, επιτέλους, να φυσήξει ένας άνεμος αλλαγής και απόρριψης του ανώμαλου τρόπου που τα πράγματα γίνονται στην Ελλάδα.

Υπήρξε κάτι που να μάθαμε ως κοινωνία στα χρόνια της οικονομικής κρίσης;

Θα δείξει. Σίγουρα πολλοί μύθοι κατέρρευσαν και πολλά προσωπεία έπεσαν. Περιμένω να δω τι πορεία θα χαράξουμε τα επόμενα λίγα χρόνια και θα σου πω.

Σίγουρα υπάρχει ένα υγιές κομμάτι του κόσμου που έχει πάρει την κατάσταση στα χέρια του – σ' αυτούς ελπίζω. Τα περιθώρια στενεύουν και αν τα επόμενα λίγα χρόνια δεν επιδείξουμε τη δέουσα σοβαρότητα το «παιχνίδι» έχει χαθεί.

Σήμερα τι θα συμβουλευάτε τους νέους;

Θα τους έλεγα να το παλέψουν στην Ελλάδα και αν δεν τα καταφέρουν, να φύγουν.

Τι είναι αυτό που σας έχει μάθει η ενασχόληση σας με την επιστήμη των υπολογιστών;

Μα, φυσικά, ότι τα πάντα είναι ένας υπολογισμός. Για μένα όλα τα σύνθετα συστήματα είναι στη βάση τους υπολογιστικά, με όλες τις δυνατότητες και τους περιορισμούς που έχουν τα υπολογιστικά συστήματα.

Μια βιολογική διεργασία δεν είναι παρά ένα ένας γιγάντιος υπολογισμός που εκτελείται από κύτταρα, πρωτεΐνες κ.λπ.

Άλλωστε, η έρευνα μου πάνω στην ισορροπία Ναζ με τον Παπαδημητρίου και τον Γκόλντμπεργκ χρησιμοποίησε την οπτική γωνία ότι οι στρατηγικοί παίκτες σε ένα σύστημα περιορίζονται από τις αρχές της θεωρίας υπολογισμού για να αποδείξει ότι η ισορροπία Ναζ δεν προβλέπει πάντα ορθά τη στρατηγική συμπεριφορά σε ένα οικονομικό σύστημα.

Τι σημαίνει για έναν νεαρό επιστήμονα να καταφέρνει να λύσει τον γρίφο του Ναζ;

Όταν είσαι νέος, δεν έχεις αίσθηση κινδύνου. Το γεγονός ότι άλλοι είχαν προσπαθήσει να τον λύσουν και δεν τα κατάφεραν δεν με πτόησε. Θεώρησα ότι είχα όλο τον χρόνο μπροστά μου.

Τι άνθρωπος ήταν ο Τζον Ναζ;

Ήταν από τους πιο έξυπνους και ενδιαφέροντες ανθρώπους που έχω συναντήσει. Συζητήσαμε για το αν τα υπολογιστικά κενά που εντοπίσαμε στη θεωρία του μπορούν να αντιμετωπιστούν. Ήταν γενναιόδωρος, όπως ταιριάζει σε έναν επιστήμονα του ύψους του.

Αυτό που δεν θα ξεχάσω από την πολύ ενδιαφέρουσα συζήτησή μας, όμως, δεν είναι τόσο το περιεχόμενο της συζήτησης όσο το ότι, αντίθετα με κάθε άλλο άνθρωπο με τον οποίο έχω συζητήσει, το πρόσωπό του ποτέ δεν συσπάστηκε για να αποκριθεί σε αυτά που του έλεγα ή αυτά που μου έλεγε αυτός. Ήταν η ασκητική μορφή ενός ανθρώπου που είχε περάσει πολλά.

Ποια ήταν η πιο δύσκολη στιγμή που συναντήσατε στην επιτυχημένη σας πορεία;

Για κάθε μία επιτυχία μου υπήρξαν πολλαπλές αποτυχίες, για τις οποίες κανείς δεν μαθαίνει ποτέ. Ο σκοπός μου είναι να σπρώξω τα όρια της ανθρώπινης γνώσης ένα βήμα παραπέρα. Αυτό συνεπάγεται αγωνία, πόνο και κόπο.

Δεν υπάρχει πρόβλεψη για το αν κάτι είναι εφικτό ή πόσο καιρό θα πάρει. Η ιδέα που θα λύσει το πρόβλημα μπορεί να 'ρθει μια τυχαία μέρα, όταν κάνεις ντους, μπορεί και να μην έρθει ποτέ. Εκ των προτέρων δεν ξέρεις.

Νιώθετε πληρότητα;

Όχι, και δεν νομίζω ότι ποτέ θα νιώσω πλήρης. Όσο υπάρχουν αναπάντητα ερωτήματα, δηλαδή πάντα, δεν θα αισθανθώ πληρότητα. Από την άλλη, αυτό δεν είναι που κάνει τη ζωή τόσο ενδιαφέρουσα και συναρπαστική;

Τι είναι αυτό που σας δημιουργεί φόβο;

Ο θάνατος και η απώλεια των ανθρώπων που αγαπώ.

Τι είναι αυτό που θεωρείτε σημαντικό στη ζωή;

Την αγάπη. Να σέβεσαι τους άλλους και να έχεις θετικό αντίκτυπο στην κοινωνία.

Το μέλλον σε ποιους ανήκει;

Σε αυτούς που χαίρονται αυτό που κάνουν και απολαμβάνουν τη διαδρομή. Σε αυτούς που έχουν πάθος, αλλά δεν είναι ανυπόμονοι. Στους τολμηρούς που δεν το βάζουν κάτω.

Πανταζόπουλος, Γ. (2019, 7 Ιουλίου). Κωνσταντίνος Δασκαλάκης: Και να μας χάριζαν όλο το χρέος

αύριο, η χώρα δε θα σωζόταν. [LIFO](#).

ΑΝΑΛΥΣΗ

Ο τίτλος του κειμένου περιέχει το όνομα του συνεντευξιαζόμενου και μια φράση από τη συνέντευξη, η οποία προφανώς απομονώνεται για λόγους εντυπωσιασμού του αναγνώστη. Το εισαγωγικό σημείωμα («Ένα πρωινό .. οικονομική κρίση») αναφέρεται στην ταυτότητα της συνέντευξης. Η πρώτη ενότητα του κειμένου ξεκινά (§1 με έντονα γράμματα) με μια γενική αναφορά στον Κωνσταντίνο Δασκαλάκη και συνεχίζεται (έως την πρώτη ερώτηση) με πληροφορίες για τη ζωή και το έργο του, αλλά και σχόλια του συντάκτη (π.χ. «τον έχουν μετατρέψει σε σταρ της επιστημονικής κοινότητας», «Ευγενής, οικείος, εκφραστικός...»). Οι ερωτήσεις (εισάγονται με παύλες και έντονα γράμματα) αφορούν τόσο την προσωπική ζωή όσο και θέματα της ειδικότητας του Δασκαλάκη. Χαρακτηριστική είναι η χρήση του β' πληθυντικού προσώπου στις ερωτήσεις και του α' ενικού στις απαντήσεις και τα στοιχεία προφορικότητας (π.χ. «Ασφαλώς», «Θα δείξει»). Το κείμενο της συνέντευξης διακόπτεται από αποφθεγματικού χαρακτήρα φράσεις του συνεντευξιαζόμενου τυπωμένες με έντονα γράμματα και μεγαλύτερη γραμματοσειρά.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

**Δημήτρης Παπανικολάου: «Δεν πεθαίνει κανείς από αυτισμό,
αλλά μπορεί να πεθάνει από αποκλεισμό!»**

Αγωνιστής, όπως τον πρωτογνωρίσαμε, έχοντας όμως αναθεωρήσει τις προτεραιότητές του, ο πρώην διεθνής καλαθοσφαιριστής και εμπνευστής του προγράμματος UniquAll εξηγεί στο «Vita» γιατί το μοναδικό «χάπι» είναι ο κόσμος.

Πρωταθλητής Ευρώπης με την Εθνική Παίδων και παγκόσμιος πρωταθλητής με την Εθνική Εφήβων. Δύο φορές στην τελική πεντάδα των Ολυμπιακών Αγώνων, επτά φορές πρωταθλητής Ελλάδας, έξι φορές κυπελλούχος, δύο φορές πρωταθλητής Ευρώπης σε συλλογικό επίπεδο και ο μόνος Έλληνας μπασκετμπολίστας με δύο triple crown, δηλαδή, πρωτάθλημα, κύπελλο και ευρωπαϊκό την ίδια σεζόν. Κι όμως... Στο βιβλίο του «11:11 – Όλοι μοναδικοί, όλοι ίσοι» (εκδόσεις Ψυχογιός), ο Δημήτρης Παπανικολάου γράφει ότι «βάζοντας τα συναισθήματα των τελευταίων ετών στη ζυγαριά με τα τότε, μάλλον τα τωρινά κερδίζουν!».

Από το 2021 που δήλωσε δημόσια ότι έχει στοιχεία Άσπεργκερ (ενώ η κόρη του, Άρια, είχε ήδη διαγνωσθεί με αυτισμό), «ο σκληρός των δυτικών προαστίων», όπως ήταν ένα από τα προσωνύμιά του, έχει ολοκληρωτικά αφιερωθεί σε ένα σπουδαίο κοινωνικό έργο: το αθλητικό-εκπαιδευτικό πρόγραμμα UniquAll, με στόχο την ενδυνάμωση νευροδιαφορετικών παιδιών.

Πού και πώς εφαρμόζεται το πρόγραμμα αυτό;

Εφαρμόζεται στη Λεόντειο Νέας Σμύρνης και στη Λεόντειο Αθηνών, έχουμε ήδη εξήντα οικογένειες και τα παιδιά τους προπονούνται κάθε εβδομάδα από καθηγητές ειδικής αγωγής ενώ, κάθε τόσο, φέρνουμε εκεί και παιδιά τυπικής ανάπτυξης για κοινές προπονήσεις. Ταυτόχρονα, κάποιες φορές, πάμε και σε άλλα σχολεία, όπου κάνουμε βιωματικές δράσεις και ενημερώσεις για τον αυτισμό και «παντρεύουμε» τους μαθητές σε αυτά με μαθητές ειδικών σχολείων, καθώς έχουμε εντοπίσει ένα κενό όσον αφορά τη γνωριμία των παιδιών μεταξύ τους και τη συνύπαρξη πριν από την ηλικία των 18 ετών.

Οικονομικά, πώς το υποστηρίζετε;

Από τους γονείς, δεν παίρνουμε ούτε ένα ευρώ. Το πρόγραμμα υποστηρίζεται κυρίως από χορηγούς, συνεισφέρουν μεγάλες εταιρείες, όπως και το Mega, κι έτσι πληρώνονται οι προπονητές και όλοι οι εργαζόμενοι του προγράμματος.

Δεν ξέρω αν χρησιμοποιώ την κατάλληλη λέξη... Βλέπετε βελτίωση;

Ναι, υπάρχει μεγάλη βελτίωση! Στον αυτισμό, που ετυμολογικά προέρχεται από τη λέξη «εαυτός», τα παιδιά κάνουν συνήθως ατομικά αθλήματα: ιππασία, κολύμβηση, τοξοβολία... Το στοίχημα, λοιπόν, ήταν να δούμε πώς λειτουργούν σε ομαδικό πλαίσιο. Εδώ, τα παιδιά δεν μαθαίνουν απλώς μπάσκετ, αλλά βοηθούνται ουσιαστικά στον τομέα της αλληλεπίδρασης και της κοινωνικοποίησης και, την ίδια στιγμή, οι γονείς τους συζητούν με ειδικούς και μεταξύ τους, προτείνουν λύσεις ο ένας στον άλλο, κάνουν παρέες... Οι προπονητές μας, με διευθυντή τον Γιάννη Τσουμπρή, έχουν ήδη καταγράψει μια γενικότερη βελτίωση στη ζωή όλων. Συν του ότι οι οικογένειες βγαίνουν, επιτέλους, από το «καβούκι» τους.

Πόσο στηρίχτηκε η διάδοση του UniquAll, πέρα από εσάς, στα ονόματα των Νίκου Γκάλη και Γιάννη Αντετοκούνμπο, ως πρεσβευτών του προγράμματος;

Γνωρίζετε κι εσείς, λόγω επαγγέλματος, ότι η επικοινωνία παίζει μεγάλο ρόλο. Γι' αυτό σκέφτηκα ότι ο Νίκος Γκάλης όπως κι ο Γιάννης Αντετοκούνμπο θα μπορούσαν να «απλώσουν» πολύ περισσότερο το μήνυμα, και αυτό συνέβη. Όπως γράφω χαρακτηριστικά και στο βιβλίο μου, σε μια σκηνή της ταινίας «Ο Μονομάχος», πριν μπει στην αρένα ο Ράσελ Κρόου, ο δάσκαλός του του λέει: «Κέρδισε το κοινό!». Ε, με αυτά τα δύο σύμβολα το κερδίσαμε, όμως η προσπάθεια συνεχίζεται...

Πώς καταφέρατε να κερδίσει η Άρια το «κοινό», παρά τις δυσκολίες που είχε να αντιμετωπίσει και στο σχολείο και στον αθλητισμό;

Ακόμα δεν έχουμε φτάσει στο 100% όσων θέλουμε, γιατί όντως τα σχολεία ήταν απορριπτικά και στον αθλητισμό δεν υπήρχαν τότε οι κατάλληλες εναλλακτικές. Αυτό, όμως, που μας πλήγωσε ακόμα περισσότερο ήταν οι φίλοι που, κάπου εκεί στην εφηβεία, άρχισαν να απομακρύνονται, τα παιδιά τους έβγαιναν ή έκαναν πάρτι και δεν την καλούσαν... Όλα αυτά εμείς τα γυρίσαμε σε δύναμη. Γιατί δεν μπορούμε να επιλέξουμε τι θα μας έρθει στη ζωή, μπορούμε όμως να επιλέξουμε πώς θα αντιδράσουμε εμείς. Κι εγώ είχα πει στη γυναίκα μου ότι, αν δημοσιοποιήσουμε το θέμα μας, οι καλοί θα γίνονταν καλύτεροι και οι κακοί θα έκαναν

πίσω. Μέχρι στιγμής, το έχουμε καταφέρει. Είμαστε βέβαια σε εγρήγορση, ωστόσο, δύομισι χρόνια τώρα, έχουν βελτιωθεί οι συμπεριφορές, έχουμε βρει το κατάλληλο σχολικό περιβάλλον, η ψυχολογία της Άριας έχει καλυτερέψει πάρα πολύ, έχει πλέον φίλους και επειδή η ίδια μιλά πολύ καλά αγγλικά επικοινωνεί στο εξωτερικό και με άλλους ανθρώπους. Τα πράγματα είναι πλέον πιο στρωτά.

Το επόμενο βήμα, για ένα παιδί που έκλεισε μόλις τα 18, ποιο είναι;

Τελείωσε τη δευτέρα λυκείου, θα πάει στη τρίτη και μετά θα δούμε πώς θα πραγματοποιήσει κάποιο από τα ... απλά της όνειρα: να γίνει δισεκατομμυριούχος, ηθοποιός και να «δανείζει» τη φωνή της σε γιαπωνέζικα καρτούν! Βήμα βήμα, θα προχωρήσουμε σε κάποια σχολή, σε συνεργασία με τους ειδικούς. Μέχρι πρόσφατα, τα βήματα ήταν πάρα πολλά· τεράστιο θέμα ήταν κι αυτό της εργασίας. Με τη βοήθεια της επιτροπής Ελλάδα 1821-2021, φτιάχτηκε μια πλατφόρμα, το JobsLink, όπου άτομα στο φάσμα του αυτισμού ανεβάζουν τα βιογραφικά τους για να βρουν εργοδότες, ενώ έχουμε βελτιώσει και τον ασφαλιστικό τομέα, δεδομένου ότι πριν δεν μπορούσαν να ασφαλιστούν οικογένειες που δήλωναν τον αυτισμό.

Μιλάω σε εταιρείες, σε οργανισμούς, έχω πάνω από 300 προσκλήσεις από σχολεία και πηγαίνω σε όσα περισσότερα προλαβαίνω, όμως, δεν είμαι μόνο εγώ. Καθένας μας έχει ένα «ηχείο», άλλος πιο χαμηλό και άλλος πιο δυνατό, όλα όμως μετρούν για να αλλάξει μια κοινωνία. Γιατί η κοινωνία αλλάζει, μόνο που αλλάζει αργά. Κι εμείς θέλουμε να την αλλάξουμε πιο γρήγορα!

Εσείς κάνατε μια λαμπρή καριέρα, χωρίς ποτέ κανείς να αντιληφθεί ότι έχετε στοιχεία Άσπεργκερ. Οπότε, μπορεί κάποιος στο φάσμα του αυτισμού να είναι απόλυτα λειτουργικός;

Βέβαια! Υπάρχουν πολλοί αδιάγνωστοι γύρω μας και εγώ το λέω συνέχεια: «Μη φοβάστε τους διαγνωσμένους, που ξέρουν τι αντιμετωπίζουν. Να φοβάστε αυτούς που παριστάνουν ότι είναι καλά και δεν πάνε στο γιατρό». Για να απαντήσω πιο συγκεκριμένα στην ερώτησή σας, αν γνωρίζουμε κάποια πράγματα, θα ξέρουμε και πώς πρέπει να τα αντιμετωπίσουμε, χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα. Ας μη μας τρομάζουν οι λέξεις. Να τις «κυνηγάμε» τόσο όσο για να έχουμε μια σωστή διάγνωση, να ενημερώνουμε την κοινωνία και να προχωράμε. Εμείς, από εκεί που προσπαθούσαμε να προλάβουμε μην τυχόν και κοροϊδέψει κάποιος την κόρη μας, τώρα η Άρια πηγαίνει και το λέει μόνη της: «I am autistic». Κι έτσι, μεταφέρει στους άλλους την ευθύνη.

Με απλά λόγια: Ο αυτισμός δεν είναι αρρώστια. Όχι. Δεν πεθαίνεις από αυτισμό. Πεθαίνεις από αποκλεισμό! Πρόκειται για μια διαφορετική καλωδίωση του εγκεφάλου, που η ιατρική δεν ξέρει ακόμη γιατί συμβαίνει, κι ώσπου η επιστήμη να μας δώσει συγκεκριμένες απαντήσεις, εγώ θα υποστηρίζω ότι το «χάπι» για τον αυτισμό είναι ο κόσμος.

Συνήθως οι γονείς ντρέπονται να απευθυνθούν σε κάποιον ειδικό;

Ναι, αν κι αυτό έχει επίσης αρχίσει κάπως να σπάει. Στα '90s, για παράδειγμα, εκεί που παίζαμε μπάσκετ, αν μάθαιναν ότι πηγαίνεις σε ψυχίατρο ή ψυχολόγο, θα σε έλεγαν τρελό, ενώ εγώ σήμερα λέω πως όσοι απευθύνονται σε ψυχίατρο ή ψυχολόγο το κάνουν για να αντέξουν όσους δεν πάνε. Στο εξωτερικό, πάρα πολλές εταιρείες προσφέρουν στους υπαλλήλους τους ψυχολογική υποστήριξη και η θεραπεία της ψυχής μας πρέπει πια να μην αποτελεί ταμπού. Η εξέλιξη δεν έχει ταβάνι και αυτό με έκανε η Άρια να το καταλάβω: Άλλο είναι να είσαι επιτυχημένος και άλλο να είσαι ευτυχισμένος. Για να είσαι ευτυχισμένος, χρειάζεται να έχεις γαλήνη στο μυαλό.

Ποια επιπλέον συμβουλή θα δίνατε σε ένα γονιό που έρχεται για πρώτη φορά αντιμέτωπος με τον αυτισμό του παιδιού του;

Δεν θέλω να πω ψέματα. Η αρχή είναι δύσκολη. Κι ας με συγχωρέσουν οι μαμπάδες, όμως, στατιστικά και από τα εκατοντάδες μηνύματα που εγώ λαμβάνω, οι μαμάδες βιώνουν το θέμα πολύ πιο συναισθηματικά.

Ο αυτισμός μπορεί είτε να χαλυβδώσει ένα σπίτι είτε να το διαλύσει. Πολλοί πατεράδες περνούν καιρό σε άρνηση ή εγκαταλείπουν την οικογένεια και άλλοι μου ζητούν να ... κάνουν το γιατρό. Όμως, το ότι έχεις ένα παιδί στο φάσμα του αυτισμού δεν σημαίνει ότι είσαι ικανός να δώσεις συμβουλές για κάθε παιδί, γιατί κάθε περίπτωση είναι διαφορετική. Αυτό που μπορώ με σιγουριά να πω είναι πως, όπου και οι δύο γονείς είναι ουσιαστικά ενεργοί, γίνονται θαύματα. Εξάλλου, ακόμα μία αρχή μου είναι ότι, από τη στιγμή που φέρνουμε ένα παιδί στον κόσμο, αυτό δεν μας ανήκει, εμείς ανήκουμε στο παιδί. Δεν μπορείς να προδικάσεις ποια θα είναι η σχέση σου με τον άντρα ή τη γυναίκα σου. Είναι, όμως, στο χέρι σου να φροντίσεις να είναι πιο ισορροπημένη η σχέση σας απέναντι στο παιδί.

Τη δική σας σχέση με την Έλια τη δυνάμωσε το παιδί;

Περάσαμε και εμείς από κάποια κύματα, αλλά δεν νομίζω ότι υπάρχει ζευγάρι που να μην έχει και τις καλές και τις κακές του στιγμές. Και με το παιδί υπήρξαν δυσκολίες, με την έννοια ότι αυτές οι καταστάσεις φέρνουν εντάσεις και νεύρα. Παρ' όλα αυτά, αντέξαμε, είμαστε παντρεμένοι πάνω από είκοσι χρόνια, και η Άρια, που είναι η προτεραιότητά μας, μας βοήθησε ώστε με την αγάπη να τα αντιμετωπίζουμε όλα. Γενικότερα, η Άρια μάς δυνάμωσε πάρα πολύ, γι' αυτό και μιλάμε πλέον δημόσια. Βέβαια, όλο αυτό, για να γίνει, ήθελε μια διαδικασία και χρόνο. Γι' αυτό και λέω στον κόσμο: «Πάρτε το χρόνο σας». Αρκεί, αν κάποιος σου επιστήσει την προσοχή, να ξεκινήσεις αμέσως να δουλεύεις με το παιδί. Όπως αναφέρω και στο βιβλίο, κι εγώ ήμουν σε άρνηση όταν διαγνώστηκε η Άρια, ωστόσο, το παιδί, ήδη από την επόμενη μέρα, πήγε σε λογοθεραπευτή. Ας ξεκινήσουμε τη δουλειά και καλύτερα να κάνουμε κάτι παραπάνω, ακόμα και αχρείαστο, παρά κάτι λιγότερο.

Εκτός από το «11:11 – Όλοι μοναδικοί, όλοι ίσοι» και το UniquAll, πώς σκοπεύετε να συνεχίσετε την προσπάθειά σας για την ευαισθητοποίηση της κοινωνίας στο θέμα του αυτισμού;

Προσωπικά, πιστεύω πάρα πολύ στους αριθμούς. Στην Ελλάδα, 180.000 οικογένειες μεγαλώνουν ένα άτομο διαγνωσμένο στο φάσμα του αυτισμού. Κι ο μέσος όρος ανά οικογένεια περιλαμβάνει 3,4 άτομα. Τι σημαίνει αυτό; Πως αν κάποιος δεν προσέξει το παιδί μου, θα χάσει –από φίλους, ψηφοφόρους, πελάτες και ό,τι άλλο– εμένα, τη γυναίκα μου, τους συγγενείς μου. Μόνο το συγκεκριμένο θέμα απασχολεί το 5% του πληθυσμού και οι παγκόσμιες μετρήσεις δείχνουν ότι ο αριθμός αυξάνεται συνεχώς. Αν, λοιπόν, αναδειχθούν οι αριθμοί, πιστεύω ότι θα έχουμε πιο γρήγορα αποτελέσματα. Το άλλο που με απασχολεί πολύ είναι το θέμα των δομών. Πώς θα υποστηριχθούν αυτά τα παιδιά και πού θα ζήσουν μετά όσα δεν είναι λειτουργικά... Έχω να λέω πως κι εγώ έφτιαξα ένα σπίτι, από τα λεφτά του μπάσκετ, και ήρθε η ζωή να μου πει ότι το σημαντικό δεν είναι τα ντουβάρια, είναι οι άνθρωποι! Δοξάζω τον Θεό που, με την Άρια, αναθεώρησα τις προτεραιότητές μου. Κατάλαβα ότι το αληθινό κύπελλο δεν είναι σαν αυτά που έχω στα ράφια· το σπουδαιότερο κύπελλο είναι να κάνεις τους ανθρώπους να βγάλουν όλο το δυναμικό τους.

Κανακάκη, Ε. (2024, 4 Ιουνίου). Δημήτρης Παπανικολάου: «Δεν πεθαίνει κανείς από αυτισμό, αλλά μπορεί να πεθάνει από αποκλεισμό!». [Vita](#).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Παρατήρησε τις ερωτήσεις της δημοσιογράφου και κατάγραψε τις παρατηρήσεις σου για το ύφος και τις λεξικογραμματικές επιλογές της. Επίλεξε μία από αυτές και γράψε τη ξανά [α] με αυστηρά επιστημονικό ύφος, όπως θα γραφόταν σε ένα επιστημονικό άρθρο και [β] με πιο χαλαρό και προσωπικό ύφος, όπως θα ταίριαζε σε ένα ιστολόγιο.
2. Ποιος είναι, κατά τη γνώμη σου, ο σκοπός της συνέντευξης;
3. Φαντάσου ότι είσαι δημοσιογράφος και παίρνεις συνέντευξη από τον Δημήτρη Παπανικολάου. Γράψε τρεις ερωτήσεις που θα ήθελες να του κάνεις με θέμα τον αυτισμό και την κοινωνική ενσωμάτωση. Στη συνέχεια απάντησε σε αυτές, προσποιούμενος/ -η ότι είσαι ο συνεντευξιαζόμενος. Να βασιστείς σε στοιχεία και πληροφορίες από το αρχικό κείμενο.
4. Πόσο σημαντικό είναι, κατά τη γνώμη σου, το προσωπικό ύφος στις συνεντεύξεις που αφορούν κοινωνικά θέματα;

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ

Σχεδιασμός – Δημιουργία: Αγγελάκος Κωνσταντίνος,
Μαγγανά Αναστασία, Πασσάς Ιωάννης, Χριστόπουλος Δημήτριος

Ημερομηνία ανάρτησης: 19/12/2024 **Έκδοση:** v1.0

ΕΡΓΟ / ΠΡΑΞΗ: ΜΗΤΡΩΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ, ΟΠΣ 5190849, ΙΕΠ, ΕΣΠΑ 2021-2027

Το παρόν αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της Πράξης «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ (MIS) 6010165, του Προγράμματος «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή 2021-2027» που υλοποιείται από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής και συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων
και Αθλητισμού

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πρόγραμμα
Ανθρώπινο Δυναμικό και
Κοινωνική Συνοχή